

**BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI
"VIATOR MIKROKREDİT AZƏRBAYCAN"
MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ CƏMİYYƏTİ**

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Maliyyə
Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun
hazırlanmış Maliyyə Hesabatları və Müstəqil
Auditorların Hesabatı

Qıvrıq Plaza Binası, Mərkəzi ZS-ə
məxsus, H. Əliyev pros. 152,
AZ 1028, Bakı, Azərbaycan

"UHY International" şəbəkəsinin müstəqil üzvü

MƏZMUN

MÜSTƏQİL AUDİTORLARIN HESABATI

MALİYYƏ HESABATLARI

Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat	3
Məcmu Gəlirlər haqqında Hesabat	4
Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat	5
Pul Vasaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat	6

MALİYYƏ HESABATLARINA AİD QEYDLƏR

1	Cəmiyyət və Onun Fəaliyyəti	7
2	Cəmiyyətin Əməliyyat Mühiti	7
3	Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi	7
4	Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Müləhizələr	14
5	Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi	16
6	Yeni Uçot Qaydaları	17
7	Pul Vasaitləri və Onların Ekvivalentləri	17
8	Müştərilərə Verilmiş Kreditlər	18
9	Əmlak, Avadanlıq və Qeyri-Maddi Aktivlər	23
10	Digər Aktivlər	24
11	Müddətli Borc Öhdəlikləri	24
12	Buraxılmış Borc Qiymətli Kağızları	24
13	Digər Öhdəliklər	25
14	Nizamnamə Kapitalı	25
15	Fəiz Gəliri və Xərci	25
16	Digər Gəlirlər	26
17	İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri	26
18	Mənfəət Vergisi Xərci	26
19	Dividendlər	27
20	Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər	27
21	Əlaqəli Tərəflərlə Qalıqlar və Əməliyyatlar	28
22	Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi	29
23	Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri	34
24	Maliyyə Alətlərinin Qiymətləndirmə Kategoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi	34
25	Hesabat Dövründən sonra Baş Vermiş Hadisələr	35

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

"Viator Mikrokredit Azərbaycan" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin İdarə Heyətinə:

Ray

Biz, "Viator Mikrokredit Azərbaycan" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti (bundan sonra "Cəmiyyət" adlandırılacaq) 31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə məcmu gəlir haqqında hesabatdan, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatından və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatdan, habelə uçot siyasətinin təsviri və digər izahedici qeydlərdən ibarət maliyyə hesabatlarının auditini aparmışıq.

Hesab edirik ki, əlavə edilmiş maliyyə hesabatları Cəmiyyətin 31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini, habelə həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından düzgün əks etdirir.

Ray üçün Əsaslar

Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətlərimiz əlavə olaraq hesabatımızın "Maliyyə Hesabatlarının Auditinə görə Auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir edilir. Biz maliyyə hesabatlarının auditinə aid olan etik normalar üzrə Mühəsiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının mühəsiblər üçün dərc etdiyi "Etika məqaləsinin" (MBESS məqaləsi) tələblərinə uyğun olaraq Cəmiyyətdən asılı deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi və MBESS məqaləsinin tələblərini yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Maliyyə Hesabatlarına görə Rəhbərliyin və İqtisadi Subyektin İdarə Edilməsinə Cavabdeh olan Səlahiyyətli Şəxslərin Məsuliyyəti

Rəhbərlik bu maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, dələduzluq və ya səhvlar nəticəsində əhəmiyyətli təhrif olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına imkan verən zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırladığı zaman, rəhbərlik Cəmiyyəti ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, rəhbərlik Cəmiyyətin fəsiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fəsiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühəsibat uçotunun fəsiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

İqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə Hesabatlarının Auditinə görə Auditorun Məsuliyyəti

Bizim məqsədımız təqdim edilmiş maliyyə hesabatlarında bir tam kimi, saxtakarlıq və ya xətalar nəticəsində, əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kafi əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını dərc etməkdir. Kafi əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin bu səviyyədə olan əminlik də əhəmiyyətli təhriflər mövcud olduğu hallarda, BAS-lara uyğun olaraq aparılmış auditin belə təhrifləri həmişə aşkarlayacağına zəmanət vermir. Təhriflər saxtakarlıq və ya səhvlər nəticəsində yaranı bilər və ayrılıqda yaxud məcmu olaraq, istifadəçilərin belə edilmiş maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlarına təsir etmə ehtimalı olduğu halda, əhəmiyyətli hesab edilir.

BAS-ların tələblərinə uyğun olaraq aparılan auditin bir hissəsi kimi biz audit aparılan zaman peşəkar mühakimə tətbiq edirik və peşəkar skeptisizmi nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında saxtakarlıq və ya xətalar nəticəsində əhəmiyyətli təhriflər risklərini müəyyən edib qiymətləndiririk, bu risklərə cavab verən audit prosedurlarını layihələndirib həyata keçiririk və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Saxtakarlıq nəticəsində əhəmiyyətli təhrifi aşkarlamamaq riski xətalar nəticəsindəkindən daha yüksəkdir, çünki saxtakarlıq sözləşmə, dələduzluq, qərəzli hərəkətsizlik, həqiqətə uyğun olmayan məlumatlardan və ya daxili nəzarətin kobudcasına pozulmasından ibarət ola bilər;
- Cəmiyyətin daxili nəzarətin səmərəliliyinə dair rəy bildirmək məqsədi üçün olmamaq şərtlə, bu şəraitlərdə uyğun olan audit prosedurlarını layihələndirmək üçün audita aid daxili nəzarəti başa düşürük;
- İstifadə edilmiş uçot siyasətinin uyğunluğunu və rəhbərlik tərəfindən həyata keçirilən uçot qiymətləndirmələrinin və əlaqəli məlumatların açıqlanmasının məntiqiliyini qiymətləndiririk;
- Mühəsibat uçotunun fasiləsizlik prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutlarının əsasında Cəmiyyətin fəaliyyətini fasiləsiz davam etmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisələrlə və ya şəraitlərlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənləyin mövcud olub-olmadığına dair nəticə çıxarıyıq. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənləyin mövcud olduğu haqqında nəticə çıxardığımız halda, auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməliyik və ya belə məlumatların açıqlanması kifayət olmadığı halda, rəyimizə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və ya şəraitlər Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər;
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında ədalətli təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı auditin planlaşdırılmış həcmi və müddətləri, habelə əhəmiyyətli audit sübutları, o cümlədən audit apardığımız zaman daxili nəzarətdə aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar haqqında məlumat veririk.

Biz həmçinin iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə bəyanat veririk ki, müstəqilliyə və müstəqilliyimizə təsir etməsi əsaslandırılmış şəkildə güman edilən bütün əlaqələr və digər məsələlərə, habelə müvafiq olduğu əlaqəli qorunma tədbirləri haqqında məlumat verməyimizə dair müvafiq etik normalarına riayət etmişik.

Cəmiyyətin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin nəzarinə çatdırılmış məsələlərdən biz cari dövr üzrə maliyyə hesabatlarının ən əhəmiyyətli və bu səbəbdən əsas audit məsələləri olanları müəyyən edirik. Bu məsələnin ictimaiyyətə açıqlanmasına qanun və ya qaydalarla yol verilmədiyi halda və ya, çox nadir hallarda, məsələ haqqında hesabatda məlumat vermənin mənfi təsirlərinin onun ictimaiyyət üçün faydalarından çox olacağı əsaslandırılmış şəkildə güman edildiyinə görə biz bu məsələ haqqında hesabatımızda məlumatın verilməməsinə qərar almadığımız halda, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

18 mart 2023-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

UHY AUDIT

	Qeyd	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	450,049	109,993
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8	6,265,458	6,134,322
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	9	349,031	355,798
Təxirə salınmış vergi aktivləri	18	28,740	14,225
Digər aktivlər	10	70,928	71,072
Cəmi aktivlər		7,164,206	6,685,410
Öhdəliklər və Kapital			
Öhdəliklər			
Müddətli borc öhdəlikləri	11	2,049,022	1,783,277
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	12	600,000	500,000
Digər öhdəliklər	13	6,617	42,267
Cəmi öhdəliklər		2,655,639	2,325,544
Kapital			
Nizamnamə kapitalı	14	693,774	693,774
Yenidənqiymətləndirmə üzrə artım		103,368	117,672
Bölüşdürülməmiş mənfəət		3,711,425	3,548,420
Cəmi kapital		4,508,567	4,359,866
Cəmi öhdəliklər və kapital		7,164,206	6,685,410

18 mart 2023-cü il tarixində İdarə Heyəti adından təsdiq edilmiş və imzalanmışdır.

Aynur Əliyeva
İcraçı Direktor

Ruslan Qarayev
Maliyyə Meneceri

	Qeyd	31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il
Faiz gəliri	15	1,521,152	1,368,773
Faiz xərci	15	(156,876)	(56,173)
Faiz yərardan aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat ayırmalarından əvvəl xalis faiz gəliri		1,364,276	1,312,600
Faiz yərardan aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat ayırmalarının geri qaytarılması/(ehtiyat ayırmaları)	8	219,444	(117,493)
Bərpa edilmiş məbləğlər	8	513,527	420,526
Ümidsiz kreditlərin silinməsi üzrə zərər	8	(326,086)	-
Xalis faiz gəliri		1,771,161	1,615,633
Digər gəlir, xalis	16	4,914	3,209
İnzibati və digər əməliyyat xərcləri	17	(1,577,887)	(1,425,850)
Xarici valyuta mübadiləsindən yərardan xalis zərər		(394)	(695)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		197,794	192,297
Mənfəət vergisi xərci	18	(49,093)	(60,582)
İl üzrə mənfəət		148,701	131,715
Digər məcmu gəlir		-	-
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		148,701	131,715

18 mart 2023-cü il tarixində İdarə Heyəti adından təsdiq edilmiş və imzalanmışdır.

Aynur Əliyeva
İcraçı Direktor

Ruslan Qarayev
Maliyyə Meneceri

	Nizamnamə kapitalı	Yenidənqiymətlən- dirmə üzrə artım	Bölüşdürül- müş mənfəət	Cəmi kapital
1 yanvar 2021-ci il tarixinə	693,774	131,976	3,474,311	4,300,061
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	-	131,715	131,715
Elan edilmiş dividendlər	-	-	(71,910)	(71,910)
Yenidənqiymətləndirmə üzrə artımın amortizasiyası	-	(14,304)	14,304	-
31 dekabr 2021-ci il tarixinə	693,774	117,672	3,548,420	4,359,866
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	-	148,701	148,701
Yenidənqiymətləndirmə üzrə artımın amortizasiyası	-	(14,304)	14,304	-
31 dekabr 2022-ci il tarixinə	693,774	103,368	3,711,425	4,508,567

18 mart 2023-cü il tarixində İdarə Heyəti adından təsdiq edilmiş və imzalanmışdır.

Aynur Əliyeva
İcraçı Direktor

Ruslan Qarayev
Maliyyə Meneceri

	Qeyd	31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il
Əməliyyat fəaliyyəti ilə bağlı pul axınları			
Əldə edilmiş faiz gəliri	15	1,585,929	1,401,276
Ödənilmiş faiz xərci	15	(139,560)	(61,041)
Bərpa edilmiş məbləğlər	8	513,527	420,526
Digər ödənişlər, xalis	16	4,914	3,209
Ödənilmiş əməliyyat xərcləri	17	(1,519,785)	(1,384,243)
Ödənilmiş mənfəət vergisi	18	(63,608)	(63,339)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan xalis pul axınları		381,417	316,388
Əməliyyat aktivlərində xalis (artım)/azalma:			
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8	(309,618)	(320,507)
Digər aktivlər	10	144	3,297
Əməliyyat öhdəliklərində xalis artım/(azalma):			
Digər öhdəliklər	13	(31,500)	10,577
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan xalis pul axınları		40,443	9,755
İnvestisiya fəaliyyəti ilə bağlı pul axınları			
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin əldə edilməsi	9	(57,551)	(28,164)
İnvestisiya fəaliyyətinə yönəldilmiş xalis pul axınları		(57,551)	(28,164)
Maliyyə fəaliyyət ilə bağlı pul axınları			
Korporativ istiqrazların emissiyası	12	600,000	500,000
Korporativ istiqrazların ödənilməsi	12	(500,000)	-
Müddətli borc öhdəliklərinin daxil olması	11	1,200,000	-
Müddətli borc öhdəliklərinin ödənilməsi	11	(942,442)	(692,445)
Ödənilmiş dividendlər		-	(71,910)
Maliyyə fəaliyyətindən daxil olan/(fəaliyyətə yönəldilmiş) xalis pul axınları		357,558	(264,355)
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		(394)	(695)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım/(azalma)		340,056	(283,459)
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	109,993	393,452
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	450,049	109,993

18 mart 2023-cü il tarixində İdarə Heyəti adından təsdiq edilmiş və imzalanmışdır.

Aynur Əliyeva
İcraçı Direktor

Ruslan Qarayev
Maliyyə Meneceri

1 Cəmiyyət və Onun Fəaliyyəti

"Viator Mikro kredit Azərbaycan" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti (bundan sonra "Cəmiyyət") 30 dekabr 2002-ci il tarixində VÖEN1400163551 qeydiyyat nömrəsi ilə Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyinin Bakı şəhər Vergilər Departamentində qeydiyyatdan keçmiş Bank Olmayan Kredit Təşkilatıdır. Cəmiyyət, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı ("ARMB") tərəfindən tənzimlənir və 136-QB sayılı xüsusi lisenziya nömrəsi əsasında öz fəaliyyətini həyata keçirir. Cəmiyyətin əsas fəaliyyəti kreditlərin təqdim edilməsindən ibarətdir. Mövcud lisenziya əsasında Cəmiyyət girov qismində pul əmanətləri almaq hüququ yoxdur. Cəmiyyətin baş ofisi Azərbaycan Respublikasının Gəncə şəhərində yerləşir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Cəmiyyətin 5 filialı (31 dekabr 2021-ci il: 5) mövcuddur və əməkdaşlarının orta sayı 63 nəfər (2021: 61 nəfər) təşkil edir.

Cəmiyyətin hüquqi ünvanı və fəaliyyət yeri. Cəmiyyətin hüquqi ünvanı B. Səfəroğlu küçəsi 133, Bakı, Azərbaycan Respublikasıdır. Cəmiyyətin baş ofisi N. Nərimanov prospekti 132, Gəncə Azərbaycan Respublikası ünvanında yerləşir.

31 dekabr 2022-ci və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə Cəmiyyətin paylarının 100% hissəsi Viator AS (Norveç Krallığı) təşkilatına məxsusdur.

2 Cəmiyyətin Əməliyyat Mühiti

Şirkət fəaliyyətini Azərbaycan Respublikasında həyata keçirir. 2022-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Hökuməti iqtisadi, hüquqi, vergi istiqamətli və tənzimləyici sahələrlə bağlı islahatlarını davam edir. Ölkənin iqtisadiyyatı neft və qaz qiymətlərində dəyişikliklərə həssasdır.

2022-ci ilin birinci yarısında real Ümumi Daxili Məhsul ("ÜDM") 6.2 faiz artmışdır. Enerji sektorunda təbii qaz hasilatının genişlənməsi ilə əlaqədar olaraq, 0.2 faiz artma müşahidə edilmişdir, lakin xam neft hasilatı azalmışdır. COVID-19 məhdudiyyətlərinin aradan qaldırılması və daxili istehlak tələbatının artması, o cümlədən fiskal böyümə ilə əlaqədar olaraq, ənənəvi xidmət sahələrində canlanma qeyri-enerji sektorunda gözənilməyindən daha yüksək artım (9.6 faiz) ilə nəticələnmişdir. 2022-ci ilin birinci yarısında yüksək enerji qiymətləri ilə əlaqədar olaraq, Ölkənin ticarət balansında ÜDM-in 32.5 faizi qədər artım müşahidə edilmişdir.

Ukraynada 2022-ci ildə başlanmış müharibənin Ölkə iqtisadiyyatına nisbətən az mənfi təsiri və eyni zamanda nəqliyyat, hotelçilik İKT və qeyri-neft istehsal sahələrinə müəyyən müsbət təsiri olmuşdur.

Ölkə üzrə inflyasiya yüksək idxal qiymətləri nəticəsində iyul ayında 13.7 faizə qalxmışdır və geniş-miqyaslı xarakter daşıyır. Inflyasiyanın qarşısını almaq məqsədilə, 2022-ci il ərzində Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı ("ARMB") uçot dərəcəsinə 100 baza bəndi artıraraq 8.25 faizə çatdırmışdır.

Şirkətin rəhbərliyi makro iqtisadi mühitdə baş verən prosesləri müşahidə edir və yaxın gələcəkdə Şirkətin strategiyasının dayanıqlı inkişafını təmin etmək üçün zəruri hesab etdiyi qabaqlayıcı tədbirlər görür.

Buna baxmayaraq, mövcud iqtisadi vəziyyətin gələcək təsirini qabaqcadan proqnozlaşdırmaq nisbətən mürəkkəb olduğuna görə rəhbərliyin iqtisadi mühitlə bağlı cari proqnozları və təxminləri faktiki nəticələrdən fərqli ola bilər.

3. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi

Maliyyə Hesabatlarının tərtib edilməsinin əsas prinsipləri. Hazırkı maliyyə hesabatları (bundan sonra "maliyyə hesabatları") Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq hazırlanmışdır. Hazırkı maliyyə hesabatlarında hesabat tarixi 31 dekabr tarixidir. Hazırkı maliyyə hesabatları, başqa cür qeyd edilmədiyi halda, tarixi dəyər prinsipi əsasında hazırlanmışdır.

Təqdimat valyutası. Hazırkı maliyyə hesabatlarında, başqa cür qeyd edilmədiyi halda, bütün məbləğlər Cəmiyyətin təqdimat və funksional valyutası olan Azərbaycan manatı ("AZN") ilə ifadə edilmişdir. Bundan əlavə, uçot siyasətini tətbiq edərkən rəhbərlik öz mülahizələrini irəli sürməlidir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Daha yüksək mülahizə tələb edən və ya mürəkkəb olan sahələr, həmçinin maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün ehtimal və təxminlərin əhəmiyyətli olduğu sahələr 4 sayılı Qeyddə açıqlanır.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı maddələrin likvidlik ardıcılığı ilə təqdim edilməsi. Cəmiyyət üçün dəqiq müəyyən edilə bilən əməliyyat dövrü olmadığına görə o, cari və uzunmüddətli aktiv və öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca göstərmir. Bunun əvəzində maliyyə aktiv və öhdəliklərin gözlənilən ödəmə müddətlərinə görə təhlili 22 sayılı Qeyddə təqdim olunur.

COVID-19 pandemiyasının təsiri. Cəmiyyət pandemiyanın və dəyişən mikro və makro iqtisadi şərtlərin onun fəaliyyətinə, maliyyə vəziyyətinə və maliyyə nəticələrinə təsirlərini qiymətləndirməyə davam edir.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktiv satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat alma etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır. Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövriyyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqelərin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləndiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir:

- 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir;
- 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir; və
- 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir).

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərclər əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqədardır. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş dəyər (AC) əsas məbləğ üzrə ödənişlərin çıxılmasından və hesablanmış faizlərin əlavə edilməsindən, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatın çıxılmasından sonra maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı qeydə alınan dəyəridir. Hesablanmış faizlərə ilkin tanınma zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə ödənilməli məbləğ üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (o cümlədən təqdim olunma zamanı təxirə salınmış komissiyalar, əgər varsa) ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərində əks olunur.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul ödənişləri və ya daxilolmalarını (kreditlər üzrə gələcək zərərlik istisna olmaqla) maliyyə alətinin fəaliyyət müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin ümumi balans dəyərinə diskontlaşdırılan dərəcədir.

Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Belə mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanması müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə alətləri – ilkin tanınma. Bütün maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə təsdiqlənir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Əməliyyat qiyməti eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə təsdiqlənir. İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərlikləri üçün ehtiyat tanınır və bu da aktivin ilkin tanınmasından dərhal sonra zərərin tanınması ilə nəticələnir.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları ("standart şərtlər" əsasında alış və satışlar), Cəmiyyətin maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Cəmiyyətin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduğu halda tanınır.

Maliyyə aktivləri – təsnifləşdirmə və sonrakı qiymətləndirmə

Qiymətləndirmə kateqoriyaları. Cəmiyyət maliyyə aktivlərini amortizasiya olunmuş dəyərlə təsnifləşdirir və ölçür. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə ölçülməsi: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Cəmiyyətin biznes modelindən və (ii) aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.

Biznes model. Biznes model Cəmiyyətin nağd pul axınları əldə etməsi məqsədilə portfelin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Cəmiyyətin məqsədinin: (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanması") və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan nağd pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanması") olub-olmadığını müəyyən edir, (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri "digər" biznes modellərə aid edilir və ədalətli dəyər mənfəət və ya zərər təşkil edən ("FVTPL") aktivlər kateqoriyasında ölçülür.

Pul axınlarının xüsusiyyətləri. Biznes model müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsini və maliyyə aktivlərinin satılması üçün saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Cəmiyyət pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (SPPI təhlili).

Yenidən təsnifləşdirilmə. Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada - biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir. Cəmiyyət cari və müqayisəli dövr ərzində öz biznes modelini dəyişdirməmiş və maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirməmişdir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Cəmiyyət hər bir hesabat tarixində amortizasiya olunmuş dəyərli ölçülmüş borc alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərərərini (GKZ) qiymətləndirir və kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatı tanıyır. Gözlənilən kredit zərərərərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat. Amortizasiya olunmuş dəyərli ölçülən borc alətləri gözlənilən kredit zərərərəri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir.

Cəmiyyət maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyərsizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci Mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə GKZ növbəti 12 ay ərzində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər (12 ay bitənə qədər) baş verə bilən defolt hadisələri nəticəsində yaranmış bütöv müddət üçün GKZ ("12 aylıq GKZ") məbləğində qiymətləndirilir. Cəmiyyət ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın ("SICR") baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə GKZ bütöv müddət üçün GKZ əsasında, yəni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, lakin gözlənilən hər hansı qabaqcıdan ödənişləri nəzərə almaqla ("bütöv müddət üçün GKZ") qiymətləndirilir. Kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın baş verməsinin Cəmiyyət tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası 22 sayılı Qeyddə təqdim edilir. Cəmiyyət maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsinə müəyyən edərsə aktiv 3-cü Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə GKZ bütöv müddət üçün GKZ kimi qiymətləndirilir. Dəyərsizləşmiş aktivlərin və defolt hadisəsinin Cəmiyyət tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası 22 sayılı Qeyddə izah edilir.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Cəmiyyətin bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Cəmiyyət belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Aktivlərin silinməsi tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir. Cəmiyyət müqaviləyə əsasən ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış gözləntiləri olmadıqda, bərasində hələ də məcburi bərpa tədbirləri görülməli maliyyə aktivlərini silə bilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Cəmiyyət aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Cəmiyyət maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Qarşı tərəf satışa məhdudiyyətlər qoymadan aktiv tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarəti özündə saxlayır.

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası. Cəmiyyət bəzən maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtlərinə yenidən baxır və ya onları dəyişdirir. Mümkün olduğu hallarda, Cəmiyyət girovu reallaşdırmaq əvəzinə kreditin prolonqasiya edilməsinə səy göstərir. Belə saylara ödəmə şərtlərinin dəyişdirilməsi və ya yeni kredit sənədinin imzalanması daxildir.

Şərtlər yenidən razılaşdırıldıqdan sonra bu cür kreditlər artıq gecikmiş sayılmır. Rəhbərlik prolonqasiya edilmiş kreditlər üzrə bütün şərtlərin yerinə yetirildiyinə və gələcək ödənişlərin icra olunacağına əmin olmaq məqsədilə həmin kreditləri davamlı olaraq təhlil edir. Bu cür kreditlər üçün onların ilkin, yaxud cari effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilməklə hesablanmış fərdi və ya kollektiv şəkildə dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirmə davamı etdirilir.

Maliyyə öhdəlikləri – qiymətləndirilmə kateqoriyaları. Maliyyə öhdəlikləri sonradan amortizasiya olunmuş dəyərli ölçülür.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması. Maliyyə öhdəliyinin tanınması öhdəlik icra edildiyi halda dayandırılır (yəni, müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə, ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda).

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Pul vasaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vasaitləri və onların ekvivalentlərinə müxbir hesablar üzrə məhdudiyyət qoyulmamış vasaitlər daxildir. Verilmə tarixində istifadəsinə üç aydan çox müddətə məhdudiyyət qoyulmuş vasaitlər maliyyə vəziyyəti və pul vasaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlarda pul vasaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir.

Pul vasaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakı səbəblərə görə amortizasiya olunmuş dəyərle qeydə alınır: (i) müqavilə üzrə nağd pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanılır və həmin nağd pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ("SPPI") ibarətdir, və (ii) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər. Müştərilərə verilmiş kreditlər müştərinin kreditini almaq və ya müştəriyə kredit vermək məqsədilə Cəmiyyət tərəfindən müştərilərə avans şəklinə nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Biznes model və pul axınlarının xüsusiyyətini nəzərə alaraq, Cəmiyyət müştərilərə verilmiş kreditləri amortizasiya olunmuş dəyərle təsnifləşdirir.

Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar gözlənilən kredit zərərləri üzrə proqnoz modellərə əsasən müəyyən edilir. GKZ-nin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat 22 sayılı Qeyddə göstərilir.

Əmlak və avadanlıqlar. Əmlak və avadanlıqlar hər hansı yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa, dəyərsizləşmə üzrə zərərli çıxılmaqla ilkin dəyərdə uçota alınır.

Kiçik həcmli təmir və xidmət xərcləri çəkildiyi dövrdə xərca silinir. Əmlak və avadanlıqların əsas hissələrinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Rəhbərlik hər bir hesabat dövrünün sonunda əmlak və avadanlıqlar üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa edilə bilən dəyəri təxmin edir. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri onun satışı üzrə məsrəflər çıxılmaqla, ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyərinə qədər azaldılır və dəyərsizləşmə zərəri il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Aktivin istifadə dəyərini və ya satış üzrə məsrəflər çıxılmaqla ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə, əvvəlki illərdə tanınmış dəyərsizləşmə zərəri bərpa edilir. Əmlak və avadanlıqların silinməsindən yaranan mənfəət və ya zərər, gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərə daxil edilir (sair əməliyyat gəlirləri və ya xərclərinin tərkibində).

Köhnəlmə. Köhnəlmənin hesablanması aktiv istifadə üçün hazır olduğu tarixdən başlanır. Torpaq və başa çatdırılmamış tikililər üçün köhnəlmə hesablanmır. Əmlak və avadanlıqların digər komponentləri üzrə köhnəlmə düz xətt metoduna əsasən aşağıdakı ehtimal edilən illik dərəcələr ilə hesablanır:

	<u>İllik dərəcələr</u>
Binalar	7%
Nəqliyyat vasitələri	20%
Kompüterlər və rabitə avadanlığı	33%
Mebel və qurğular	20%
Digər	25%

Əmlak, tikili və avadanlığın faydalı istifadə müddəti hər bir hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onların istifadə müddətlərindəki dəyişikliklər sonrakı dövrdən etibarən uçota alınır.

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Cəmiyyətin həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Əgər Cəmiyyət aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyirsə və əlavə qalıq dəyərinin mövcud olmadığı nəzərdə tutulursa, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur.

Aktivlərin qalıq dəyəri lazım olduqda hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Cəmiyyətin qeyri-maddi aktivləri müəyyən edilmiş faydalı istifadə müddətinə malik olub əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatından ibarətdir.

Proqram təminatı üzrə əldə edilmiş lisenziyalar onların alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır. Proqram təminatı ilə əlaqədar bütün digər xərclər çəkildiyi zaman xərca silinir. Kapitallaşdırılmış proqram təminatı təxmin edilən faydalı istifadə müddəti (5-10 il) ərzində düz xətt metoduna əsasən amortizasiya olunur.

İcarələr. Müqavilənin başlanğıcında Cəmiyyət müqavilənin özünün və ya onun tərkibində icarə olub-olmadığını, yəni, müqavilənin özündə müəyyən edilmiş aktivin istifadəsi üzrə nəzarət hüququnun, ödəniş qarşılığında müəyyən vaxt müddəti üçün ötürülməsini nəzərdə tutub-tutmadığını qiymətləndirir.

31 dekabr 2022-ci il və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə Cəmiyyətin 16 sayılı MHBS-in icbari şəkildə tətbiqinə məruz qala bilən icarə müqavilələri olmamışdır. Buna görə də, rəhbərlik bütün icarə müqavilələrini 31 dekabr 2022-ci il və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərində bitən illər üzrə əməliyyat lizinqi kimi tanımışdır.

Avans ödənişləri. Aktiv əldə etmək üçün avans ödənişləri Cəmiyyət bu aktiv üzərində nəzarət əldə etdikdə və həmin aktivlə bağlı gələcək iqtisadi səmərənin Cəmiyyətə daxil olacağı ehtimal edildikdə aktivin qalıq dəyərinə köçürülür. Digər avans ödənişləri bu ödənişlərin aid olduğu mal və xidmətlər əldə edildikdə mənfəət və ya zərərə silinir. Əgər avans ödənişinin aid olduğu aktivlər, mallar, yaxud xidmətlərin əldə edilməməsi gözlənilirsə, həmin avans ödənişinin qalıq dəyəri müvafiq şəkildə balansdan silinir və il/dövr üzrə mənfəət və ya zərər dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat tanınır. Cəmiyyətin avans ödənişlərinin müddəti bir ildən azdır və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda digər aktivlərin tərkibində tanınmışdır.

Müddətli borc öhdəlikləri. Müddətli borc öhdəliklərinə rezident və qeyri-rezident banklardan, eləcə də digər maliyyə institutlarından müəyyən edilmiş ödəmə müddətləri və sabit faiz dərəcəsi ilə cəlb edilmiş kreditlər daxildir. Müddətli borc öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyərle qeydə alınır.

Buraxılmış borc qiymətli kağızları. Buraxılmış borc qiymətli kağızları Cəmiyyət tərəfindən emissiya edilmiş istiqrazlardan ibarətdir. Buraxılmış borc qiymətli kağızları amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır.

Nizamnamə kapitalı. Nizamnamə kapitalı səhmdar tərəfindən verilən kapitalın miqdarıdır. Cəmiyyət öz nizamnamə kapitalını qanuna uyğun olaraq səhmdarın razılığı ilə artır və ya azalda bilər. 1 sayılı Qeyddə açıqlandığı kimi, Viator AS (Norveç Krallığı) Cəmiyyətin 31 dekabr 2022-ci il və 31 dekabr 2021-ci il tarixinə paylarının 100 faiz hissəsinə sahibdir.

Dividendlər. Dividendlər elan olunub təsdiqləndiyi dövrdə kapitalda qeydə alınır. Hesabat dövründən sonra, lakin maliyyə hesabatlarının təsdiqlənməsindən əvvəl elan edilmiş dividendlər haqqında məlumat "hesabat tarixindən sonrakı hadisələr" qeydində açıqlanır. Mənfəətdən dividendlər və digər ödənişlər Cəmiyyətin yerli qanunvericiliyə uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatlarına əsasən həyata keçirilir. Azərbaycan qanunvericiliyində cari ilin xalis mənfəəti bölüşdürmənin əsası kimi müəyyən edilir.

Faiz gəlir və xərclərin uçotu. Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən hesablama metodu ilə mənfəət və ya zərər qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdələşmə xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar alınmış və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir.

Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Cəmiyyət tərəfindən alınmış komissiya haqları, Cəmiyyətin xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir.

Cəmiyyət kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri FVTPL kateqoriyasına aid olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirir.

Faiz gəlirləri (i) dəyərsizləşmiş maliyyə aktivlərinə çevrilmiş (3-cü Mərhələ), (ii) dəyərsizləşmiş maliyyə aktivini kimi əldə edilmiş aktivlər istisna olmaqla, maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyərinə effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə hesablanır. Dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə faiz gəlirini hesablayarkən dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aktivin amortizasiya olunmuş dəyərinə effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilir.

Faiz xərcləri borc öhdəlikləri və buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə hesablanır və məcmu gəlirlər haqqında hesabatın "Faiz xərci" sətrinin tərkibində tanınır.

Əvəzləşdirmə. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktivin realizasiya edərkən müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Belə əvəzləşdirmə hüququ (a) gələcək hadisələrdən asılı olmamalı və (b) aşağıdakı bütün hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır: (i) adi fəaliyyət gedişində (ii) defolt halı olduqda və (iii) ödəniş qabiliyyəti olmadıqda və ya müflisləşmə baş verdikdə.

Şərti öhdəliklər. Şərti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal edildəndə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

İşçi heyəti ilə bağlı xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Cəmiyyətin işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır.

Cəmiyyətin yerli qanunvericiliyə uyğun müəyyən edilmiş haqlar üzrə ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

Mənfəət vergisi. Hazırkı maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya sair dövrdə vergi təsiri digər məcmu gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə bağlı vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarında onların balans dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivini, qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə (və qanunvericiliyə) əsasən hesablanır və müvafiq təxirə salınmış vergi aktivinin realizasiya ediləcəyi və ya təxirə salınmış vergi öhdəliyinin yerinə yetiriləcəyi halda tətbiq edilməsi gözlənilir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq olduqda, eləcə də qalıqları xalis şəkildə əvəzləşdirmək niyyəti mövcud olduğu halda təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri eyni vergi orqanı tərəfindən vergiyə cəlb edilən müəssisə və ya vergiyə cəlb edilən ayrı-ayrı müəssisələrə tətbiq edilmiş vergilərə aid olduqda həyata keçirilə bilər.

Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə olunma bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi, Cəmiyyətin müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Mənfəət və ya zərərə daxil olmayan əməliyyatlara aid təxirə salınmış vergi ya digər məcmu gəlirdə, ya da birbaşa kapitalda tanınır.

Mənfəət vergisindən başqa vergilər. Mənfəət vergisindən başqa vergilər əməliyyat xərclərinin tərkibində qeyd edilir.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Cəmiyyətin funksional valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Cəmiyyətin funksional valyutası və hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

Monetar aktiv və öhdəliklər, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının ("ARMB") müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən hər bir müəssisənin funksional valyutasına çevrilir.

Xarici valyuta ilə əməliyyatların həyata keçirilməsi və ilin sonuna ARMB-nin rəsmi valyuta məzənnəsi ilə xarici valyutada ifadə olunan monetar aktiv və öhdəliklərin hər bir müəssisənin funksional valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan müsbət və mənfi məzənnə fərqləri mənfəət və zərərə aid edilir.

Xarici məzənnə fərqlərindən yaranan bütün gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərər hesabatında "Xarici valyuta mübadiləsindən yaranan xalis zərər" maddəsində təqdim edilmişdir. İlin sonuna qüvvədə olan valyuta çevrilmələri tarixi dəyərə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə tətbiq edilmir.

Kapital investisiyaları daxil olmaqla, xarici valyutada ədalətli dəyərə qiymətləndirilmiş qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin müəyyən edildiyi tarixdə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilirlər.

Xarici valyutada ədalətli dəyərə qiymətləndirilmiş qeyri-monetar maddələr üzrə məzənnə dəyişikliyinə təsiri ədalətli dəyərdən gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi qeyd edilir.

İstifadə edilmiş qüvvədə olan valyuta məzənnələri aşağıdakılardır:

Aşağıdakı tarixdə bitən il üzrə

	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
İlin sonuna məzənnə (AZN/USD)	1.7000	1.7000
İlin sonuna məzənnə (AZN/EUR)	1.8114	1.9265

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Müləhizələr

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərlərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan əhəmiyyətli risk yaranan, hesabat tarixində gələcəklə bağlı əsas fərziyyələr və qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliliyinin digər əsas mənbələri ilə əlaqədar başlıca ehtimallar aşağıda müzakirə olunur.

Cəmiyyət qiymətləndirmə və fərziyyələrini maliyyə hesabatları hazırlandığı zaman mövcud olan parametrlərə əsaslandırıb və maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlər müəyyən edildiyi zaman edilmiş qiymətləndirmə və fərziyyələri istifadə etmişdir. Lakin mövcud olan vəziyyət və gələcək dəyişikliklər haqqında fərziyyələr bazarda baş verən dəyişikliklərdən və ya Cəmiyyətin nəzarəti altında olmayan vəziyyətlərdən asılı olaraq dəyişə bilər. Həmin dəyişikliklər baş verdiyi zaman rəhbərliyin fərziyyələrində öz əksini tapır.

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr (davamı)

Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşakar mülahizələr və növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan ehtimallara aşağıdakılar daxildir:

Əmlak, əvədliliklər və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti. Rəhbərlik, əmlak, əvədliliklərin və qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq köhnəlmə xərclərini müəyyən edir.

Bu təxminlər, Cəmiyyətin həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərə əldə etməyi planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Faydalı istifadə müddəti əvvəlki illərdə təxmin edilmiş faydalı müddətdən aşağı olanda rəhbərlik köhnəlmə xərcini artırır. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə köhnəlmə dərəcələri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Bərpa edilə bilməyən aktivlərin balans dəyərini əks etdirən hadisələr və ya şərtlərə əsasən rəhbərlik hər bir hesabat tarixində bütün qeyri-maliyyə aktivlərinin mümkün dəyərsizləşməsi üzrə hər hansı göstəricilərin olub-olmamasını müəyyən edir. Bu cür göstəricilərə aşağıdakılar daxildir: Cəmiyyətin biznes planlarında baş verən dəyişikliklər, qeyri-rentabelli fəaliyyətə gətirib çıxaran əmtəə qiymətlərində dəyişikliklər. Cəmiyyətdə qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər mövcud deyildir. Digər qeyri-maliyyə aktivləri bərpa edilə bilməyən balans dəyərinə dair göstəricilərin mövcud olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

Dəyərsizləşmə, aktivin balans dəyəri onun bərpa oluna bilən dəyərindən artıq olduqda yaranır. Bərpa oluna bilən dəyər satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər və ya istifadə dəyərinin daha yüksək olanı hesab olunur.

Satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər, qeyri-kommersiya əməliyyatlarında oxşar aktivlərin mütləq satış əməliyyatlarından əldə edilən məlumatlar və ya əlavə satış xərclərini çıxmaqla müşahidə olunan bazar qiymətləri əsasında hesablanır. İstifadə dəyəri diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modeli ilə hesablanır.

Maliyyə aktivlərinin gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə GKZ haqqında məlumat 8 saylı *Müştərilərə Verilmiş Kreditlər* Qeydində açıqlanır.

Gözlənilən kredit zərərlərinin (GKZ) ölçülməsi aşağıdakıları əks etdirir:

- Bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi ilə təyin olunan qarazsız və ehtimalağırlığında bir məbləğ;
- Pulun vaxt dəyəri; və
- Keçmiş hadisələr, mövcud şərtlər və gələcək iqtisadi şərtlərin proqnozları barədə məqbul və dəstəklənən məlumat.

GKZ-ni müəyyənləşdirmək üçün gələcək pul axınlarının və girov dəyərlərinin məbləği və vaxtının təxmin edilməsi və kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın qiymətləndirilməsi mühakimə tələb edir. Cəmiyyətin GKZ hesablamaları dəyişən giriş seçimi olan kompleks modellərin nəticəsidir. Modellərin elementləri əhəmiyyətli uçot mülahizələri hesab edilir və təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

- Fərdi dərəcələr üçün PD təyin edən Cəmiyyətin daxili kredit rəyinq modeli;
- Kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmadığının və olduğu halda maliyyə aktivləri üçün ehtiyatların bütöv müddət üçün və keyfiyyət əsaslı qiymətləndirmə əsasında müəyyən edilməsi üçün Cəmiyyətin tətbiq etdiyi meyarlar;
- GKZ kollektiv əsasda qiymətləndirildiyi halda, maliyyə aktivlərinin bölgüsü;
- Müxtəlif formullar və giriş seçimi daxil olmaqla, GKZ modellərinin inkişafı

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr (davamı)

31 dekabr 2022-ci il və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə yaradılmış dəyərsizləşmə ehtiyatının məbləği müvafiq olaraq 374,934 AZN və 2,207,538 AZN təşkil etmişdir.

Maliyyə hesabatlarına dərc edildikdən sonra əlavələr. Maliyyə hesabatlarına dərc edildikdən sonra hər hansı dəyişikliklərin edilməsi üçün bu maliyyə hesabatlarının dərc edilməsini rəsmiləşdirən Cəmiyyətin rəhbərliyinin təsdiq tələb olunur.

Cəmiyyət növbəti maliyyə ili ərzində hesabatlarda əks etdirilən məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik, həmçinin peşəkar mülahizələr və ehtimallar irəli sürür.

5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi

Carı ildə Şirkət Beynəlxalq Mühəsibat Uçotu Standartları Şurası ("BMUSŞ") və BMUSŞ-nin Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şərhləri Komitəsi ("BMHŞK") tərəfindən qəbul edilmiş, Şirkətin fəaliyyəti üçün münasib olan və 31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il üzrə hesabat dövrünə şamil olunan bütün yeni və yenidən işlənmiş standartları və onlara dair şərhləri qəbul etmişdir. Aşağıdakı düzəlişlər 1 yanvar 2022-ci il tarixindən və ya ondan sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə tətbiq edilir.

Maliyyə Uçotunun Konseptual Əsaslarına İstinad – 3 sayılı MHBS-ə edilmiş Düzəliş (2020-ci ilin may ayında dərc edilmiş). Düzəliş 2018-ci ilin mart ayında dərc edilmiş Maliyyə Hesabatlılığının Konseptual Əsaslarına İstinad ilə birlikdə, bu düzəlişin tələblərini əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmədən, 1989-cu ildə dərc edilmiş Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması və Təqdimatın Əsaslarına edilən istinadın əvəz olunmasını nəzərdə tutur. Şura eyni zamanda, 37 sayılı BMUS və ya 21 sayılı BMHŞK "Təminatlar" çərçivəsində, ayrı olaraq yaranırsa, borclar və şərti öhdəliklər üçün yaranan potensial '2 gün' mənfəət və ya zərərlərindən yayınmaq üçün 3 sayılı MHBS-in tanınma prinsipinə istisna da əlavə etmişdir. Eyni zamanda, Şura Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması və Təqdim Olunması Əsaslarına İstinadın əvəz edilməsindən təsirlənməyəcək şərti aktivlər üçün 3 sayılı MHBS-in mövcud təlimatına dair izahlar verməyi qərarlaşdırdı.

Əmlak, Tikili və Avadanlıqlar: Nəzərdə tutulan İstifadədən əvvəl Daxilləmələr- 16 sayılı BMUS-ə edilən düzəlişlər (2020-ci ilin may ayında dərc edilmiş) müəssisələrin əmlak, tikili və avadanlıqların dəyəridən, rəhbərliyin nəzərdə tutduğu qaydada fəaliyyət göstərə bilməsi üçün həmin aktivləri lazımi yərə və şəraitə çatdırarkən istehsal olunan aktivlərin satışından əldə olunan gəlirləri çıxmağı qadağan edir. Bunun əvəzinə, müəssisə bu cür aktivlərin satışından əldə olunan gəlirləri və bu aktivlərin istehsal xərclərini mənfəət və zərər hesabında tanıyır.

Ağır Şərtləli Müqavilələr – Müqavilənin Yerinə Yetirilməsinə dair Xərclər – 37 sayılı BMUS-ə edilən düzəlişlər (2021-ci ilin may ayında dərc edilmiş) müqavilənin ağır şərtləli və ya zərər yaradan olduğunu qiymətləndirərkən müəssisənin hansı xərcləri nəzərə alması barədə düzəlişlər edir. Düzəlişlər "birbaşa əlaqəli xərc yaranması"ni tətbiq edir. Mal və ya xidmətləri təmin etmək üçün birbaşa müqaviləyə aid olan xərclərə həm artan xərclər, həm də müqavilə fəaliyyətləri ilə birbaşa əlaqəli xərclərin bölüşdürülməsi daxildir. Ümumi və inzibati xərclər birbaşa müqavilə ilə əlaqəli deyil və müqavilə üzrə qarşı tərəf üçün açıq şəkildə ödənilməli olmadıqca istisna olunur.

1 sayılı MHBS "Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlılığı Standartlarının İlk dəfə Tətbiqi". 2018-2020-ci il üzrə illik təkmilləşdirmələr çərçivəsində 1 sayılı MHBS-də "Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarının ilk dəfə qəbul edilməsi"ndə dəyişiklik etmişdir. Dəyişiklik ana müəssisənin MHBS-ə keçid tarixinə əsasən, ana müəssisə tərəfindən bildirilən məbləğlərdən istifadə etməklə, məcmu çevirmələr üzrə fərqlərini ölçmək üçün 1 sayılı MHBS-in D16 (a) bəndini tətbiq etməyi seçən bir törəmə müəssisəyə icazə verir. Bu düzəliş 1 sayılı MHBS-in D16 (a) bəndini tətbiq etməyi seçən bir asılı və ya birgə müəssisəyə də tətbiq edilir.

5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi (davamı)

9 sayılı MHBS Maliyyə Alətləri - Maliyyə öhdəliklərinin silinməsi üzrə "10 faiz" dayarında test üzrə iştirak haqqı. MHBS standartları prosesinə 2018-2020-ci illərdə illik təkmilləşdirmələrin bir hissəsi olaraq, BMUSŞ 9 sayılı MHBS-a düzəliş etmişdir. Düzəliş bir müəssisənin yeni və ya dəyişdirilmiş maliyyə öhdəliyinin şərtlərinin ilkin maliyyə öhdəliyinin şərtlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olub olmadığını qiymətləndirərkən əlavə etdiyi haqları aydınlaşdırır. Bu rüsumlara yalnız borcalan və ya borcverən tərəfindən başqasının adından ödədiyi və ya aldığı haqlar daxil olmaqla borcalanla borc verən arasında ödənilən və ya alınan ödənişlər daxildir. Müəssisə düzəliş müəssisənin ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya ondan sonra dəyişdirilmiş və ya mübadilə edilmiş maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edilir.

"41 sayılı BMUS Kənd Təsərrüfatı" – Ədalətli dayar ölçmələrində vergi. MHBS standartları prosesinə 2018-2020-ci illərdə illik təkmilləşdirmələrin bir hissəsi olaraq, BMUSŞ 41 sayılı BMUS Kənd Təsərrüfatı Standartına dəyişiklik etmişdir. Dəyişiklik 41 sayılı BMUS-un 22-ci bəndində müəssisələrin, 41 sayılı BMUS çərçivəsində aktivlərin ədalətli dəyərini ölçərkən vergitutma üçün pul axınlarını istisna etməsi tələbini aradan qaldırır.

Bu düzəlişlərin Şirkətin maliyyə hesabatlarına təsiri yoxdur.

6 Yeni Uçot Qaydaları

Maliyyə hesabatlarının təsdiq olunduğu tarixdə, qüvvədə olma tarixindən əvvəl Şirkət tərəfindən qəbul edilmiş Standartlar və Şərhlər istisna olmaqla, aşağıdakı Şərhlər dərc edilmiş, lakin hazırda qəbul edilməmişdir.

17 sayılı MHBS "Sığorta müqavilələri" 2017-ci ilin may ayında verilmiş və 4 sayılı MHBS "Sığorta müqavilələri"ni əvəz edir. Yeni standart sığorta müqavilələrinin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir. Müəssisə buraxdığı təkrarsığorta müqavilələri də daxil olmaqla sığorta müqavilələrinə; əlində olan təkrarsığorta müqavilələrinə; imtiyazlı iştirak xüsusiyyətləri ilə buraxdığı investisiya müqavilələrinə; müəssisənin bağladığı sığorta müqavilələrinə 17 sayılı MHBS "Sığorta müqavilələri"ni tətbiq etməlidir.

17 sayılı MHBS, 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvədədir. 15 sayılı MHBS "Müştərilərlə Müqavilələrdən Əldə Edilən Gəlir" və 9 sayılı MHBS "Maliyyə Alətləri" standartları ilə birlikdə icazə verilir.

Öhdəliklərin təsnifatına aydınlıq gətirilməsi ilə bağlı 1 sayılı BMUS üzrə Düzəlişlər (2020-ci il yanvar ayında dərc edilmiş). Düzəlişlər öhdəliklərin 1 sayılı BMUS-a əsasən, hesabat tarixinə müqavilə razılaşmaları üzrə təsnifatına daha ümumi yanaşma təklif edir.

Öhdəliklərin cari və uzunmüddətli olmaqla təsnifatı üzrə düzəlişlər (1 sayılı BMUS üzrə Düzəlişlər) aktiv, öhdəlik üzrə gəlirlərin və ya xərclərin tanınma müddətinə və ya məbləğinə, eləcə də bu anlayışlar üzrə müəssisənin təqdim etdiyi açıqlamalara deyil, yalnız öhdəliklərin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı təqdimatına təsir edir.

Düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvədədir və retrospektiv şəkildə tətbiq olunmalıdır. Düzəlişlərin erkən tətbiqinə icazə verilir.

Yuxarıda başqa cür göstərilmədiyi halda, yeni standartlar və şərhərin Şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

7 Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri

	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
AZN ilə ifadə edilmiş nağd pul vəsaitləri	3,235	4,734
USD ilə ifadə edilmiş nağd pul vəsaitləri	1,946	754
Cəmi nağd pul vəsaitləri	5,181	5,488

7 Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri (davamı)

	31 dekabr 2022- ci il	31 dekabr 2021- ci il
AZN ilə ifadə edilmiş müxbir hesab qalıqları	417,706	80,245
USD ilə ifadə edilmiş müxbir hesab qalıqları	26,595	23,680
EUR ilə ifadə edilmiş müxbir hesab qalıqları	567	580
Cəmi bank hesabları	444,868	104,505
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	450,049	109,993

8 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər

Müştərilərə verilmiş kreditlər əsasən Azərbaycan Respublikası ərazisində yaşayan müştərilərə təqdim edilmişdir:

	31 dekabr 2022- ci il	31 dekabr 2021- ci il
Kənd təsərrüfatı sektoru	129,353	1,174,800
Ticarət sektoru	1,675,589	1,871,629
Xidmət və digər sektorlar	4,965,877	5,387,835
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər (ümumi)	6,770,819	8,434,264
Çıxılaraq gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat	(374,934)	(2,207,538)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər (xalis)	6,395,885	6,226,726
Taxirə salınmış komissiya gəliri	(130,427)	(92,404)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər (xalis)	6,265,458	6,134,322

31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il üzrə ümumi qalıq dəyərində və gözlənilən kredit zərərinə dəyişikliklərin təhlili aşağıdakı kimidir:

Kreditlərin ümumi qalıq dəyəri - kənd təsərrüfatı sektoru	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2022-ci il tarixinə qalıq	147,382	1,354	1,026,064	1,174,800
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	206,100	-	-	206,100
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	(6,637)	(1,354)	4,126	(3,865)
Ödənilmiş aktivlər	(218,290)	-	(144,957)	(363,247)
Mərhələ 1-ə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	-	-	-	-
Bərpa edilmiş aktivlər	-	-	247,412	247,412
Silinmiş məbləğlər	-	-	(1,131,847)	(1,131,847)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	128,555	-	798	129,353

Gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat - kənd təsərrüfatı sektoru	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2022-ci il tarixinə qalıq	(654)	(75)	(943,147)	(943,876)
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	(971)	-	-	(971)
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	(2)	-	-	(2)
Diskontun qaytarılması	(1,325)	-	-	(1,325)
Ödənilmiş aktivlər	773	-	63,065	63,838
Mərhələ 1-ə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	-	-	-	-
GKZ-nin yenidən dəyərləndirilməsi, xalis	1,123	75	(1,943)	(745)
Silinmiş məbləğlər	-	-	881,227	881,227
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	(1,056)	-	(798)	(1,854)

8 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər (davamı)

Kreditlərin ümumi qalıq dəyəri - ticarət sektoru	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2022-ci il tarixinə qalıq	1,527,036	4,735	339,858	1,871,629
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	2,459,400	5,100	29,300	2,493,800
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	6,243	(4,585)	3,916	5,574
Ödənilmiş aktivlər	(2,346,773)	(843)	(76,773)	(2,424,389)
Mərhələ 1-ə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	(13,138)	-	13,138	-
Bərpa edilmiş aktivlər	3,222	-	63,813	67,035
Silinmiş məbləğlər	-	-	(338,060)	(338,060)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	1,635,990	4,407	35,192	1,675,589
Gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat - ticarət sektoru	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2022-ci il tarixinə qalıq	(8,662)	(264)	(228,301)	(237,227)
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	(14,833)	(130)	(6,712)	(21,675)
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	(72)	(5)	21	(56)
Diskontun qaytarılması	(8,202)	-	-	(8,202)
Ödənilmiş aktivlər	9,074	-	20,869	29,943
Mərhələ 1-ə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	7,361	-	(7,361)	-
GKZ-nin yenidən dəyərləndirilməsi, xalis	(28,442)	264	(5,996)	(34,174)
Silinmiş məbləğlər	-	-	199,391	199,391
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	(43,776)	(135)	(28,089)	(72,000)
Kreditlərin ümumi qalıq dəyəri - xidmət və digər sektorlar	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2022-ci il tarixinə qalıq	4,140,254	75,200	1,172,381	5,387,835
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	7,262,100	7,750	4,500	7,274,350
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	1,545	(59,784)	58,562	323
Ödənilmiş aktivlər	(6,656,939)	(16,153)	(274,597)	(6,947,689)
Mərhələ 1-ə köçürmə	5,365	(5,365)	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	(25,019)	25,212	(193)	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	(63,579)	(24,688)	88,267	-
Bərpa edilmiş aktivlər	356	-	108,539	108,895
Silinmiş məbləğlər	(85)	-	(857,752)	(857,837)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	4,663,998	2,172	299,707	4,965,877
Gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat - xidmət və digər sektorlar	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2022-ci il tarixinə qalıq	(7,492)	(1,098)	(1,017,845)	(1,026,435)
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	(35,712)	(353)	(3,901)	(39,966)
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	(144)	(23)	-	(167)
Diskontun qaytarılması	(19,164)	(2)	(97)	(19,263)
Ödənilmiş aktivlər	18,618	65	142,607	161,290
Mərhələ 1-ə köçürmə	(27)	27	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	808	(885)	77	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	38,762	2,035	(40,797)	-
GKZ-nin yenidən dəyərləndirilməsi, xalis	2,047	(1,766)	(67,176)	(66,895)

8 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər (davamı)

Gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat -
xidmət və digər sektorlar

Silinmiş məbləğlər

31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq

Marhələ 1	Marhələ 2	Marhələ 3	Cəmi
-	-	690,356	690,356
(2,304)	(2,000)	(296,776)	(301,080)

31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il üzrə ümumi qalıq dayarında və gözlənilən kredit zərərində dəyişikliklərin təhlili aşağıdakı kimidir:

Kreditlərin ümumi qalıq dayəri - kənd
təsərrüfatı sektoru

1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalıq

Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər

Hesablanmış faizdə dəyişikliklər

Ödənilmiş aktivlər

Marhələ 1-ə köçürmə

Marhələ 2-yə köçürmə

Marhələ 3-ə köçürmə

Bərpa edilmiş aktivlər

Silinmiş məbləğlər

31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq

Marhələ 1	Marhələ 2	Marhələ 3	Cəmi
148,347	13,692	1,119,101	1,281,140
207,300	-	3,200	210,500
10,031	(5,640)	(2,219)	2,172
(218,073)	(4,889)	(93,396)	(316,358)
-	-	-	-
-	-	-	-
(223)	(1,809)	2,032	-
-	-	3,222	3,222
-	-	(5,876)	(5,876)
147,382	1,354	1,026,064	1,174,800

Gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat -
kənd təsərrüfatı sektoru

1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalıq

Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər

Hesablanmış faizdə dəyişikliklər

Diskontun qaytarılması

Ödənilmiş aktivlər

Marhələ 1-ə köçürmə

Marhələ 2-yə köçürmə

Marhələ 3-ə köçürmə

GK2-nin yenidən dəyərləndirilməsi, xalis

Silinmiş məbləğlər

31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq

Marhələ 1	Marhələ 2	Marhələ 3	Cəmi
(202)	(2,986)	(817,760)	(820,948)
(783)	-	(650)	(1,433)
3	4	4	11
(44)	(2)	(100)	(146)
986	38	120,676	121,700
-	-	-	-
-	-	-	-
218	19	(237)	-
(832)	2,852	(250,956)	(248,936)
-	-	5,876	5,876
(654)	(75)	(943,147)	(943,876)

Kreditlərin ümumi qalıq dayəri - ticarət
sektoru

1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalıq

Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər

Hesablanmış faizdə dəyişikliklər

Ödənilmiş aktivlər

Marhələ 1-ə köçürmə

Marhələ 2-yə köçürmə

Marhələ 3-ə köçürmə

Bərpa edilmiş aktivlər

Silinmiş məbləğlər

31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq

Marhələ 1	Marhələ 2	Marhələ 3	Cəmi
1,064,689	89,961	397,128	1,551,778
2,046,550	-	-	2,046,550
9,558	(4,803)	(2,249)	2,506
(1,592,828)	(53,709)	(79,669)	(1,726,206)
4,692	-	(4,692)	-
-	-	-	-
(8,534)	(26,714)	35,248	-
6,716	-	267	6,983
(3,807)	-	(6,175)	(9,982)
1,527,036	4,735	339,858	1,871,629

8 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər (davamı)

Gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat - ticarət sektoru	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalıq	(2,320)	(7,293)	(217,384)	(226,997)
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	(9,485)	-	-	(9,485)
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	(26)	47	72	93
Diskontun qaytarılması	(175)	(21)	(128)	(324)
Ödənilmiş aktivlər	8,122	985	49,884	58,991
Mərhələ 1-ə köçürmə	(422)	-	422	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	2,005	437	(2,442)	-
GKZ-nin yenidən dəyərləndirilməsi, xalis	(6,415)	5,581	(61,671)	(62,505)
Silinmiş məbləğlər	54	-	2,946	3,000
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	(8,662)	(264)	(228,301)	(237,227)

Kreditlərin ümumi qalıq dəyəri - xidmət və digər sektorlar	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalıq	3,373,840	918,268	991,751	5,283,859
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	6,217,100	2,600	5,100	6,224,800
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	5,399	(15,902)	2,807	(7,696)
Ödənilmiş aktivlər	(5,791,422)	(83,438)	(225,174)	(6,100,034)
Mərhələ 1-ə köçürmə	674,131	(669,459)	(4,672)	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	(36,788)	39,355	(2,567)	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	(301,456)	(113,616)	415,072	-
Barpa edilmiş aktivlər	1,554	-	3,331	4,885
Silinmiş məbləğlər	(2,104)	(2,608)	(13,267)	(17,979)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	4,140,254	75,200	1,172,381	5,387,835

Gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat - xidmət və digər sektorlar	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalıq	(2,617)	(393,445)	(644,206)	(1,040,268)
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	(18,540)	(6)	(3,819)	(22,365)
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	25	40	171	236
Diskontun qaytarılması	(745)	(29)	(588)	(1,362)
Ödənilmiş aktivlər	19,691	1,343	127,172	148,206
Mərhələ 1-ə köçürmə	(1,837)	1,744	93	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	610	(610)	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	24,327	5,398	(29,725)	-
GKZ-nin yenidən dəyərləndirilməsi, xalis	(28,428)	384,445	(477,319)	(121,302)
Silinmiş məbləğlər	22	22	10,376	10,420
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	(7,492)	(1,098)	(1,017,845)	(1,026,435)

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 fevral 2019-cu il tarixli Fərmanına əsasən, 1 avqust 2019-cu il tarixində ARMB ilə imzalanmış müqaviləyə görə, 1 yanvar 2012-ci il tarixindən Fərmanın imzalandığı tarixədək götürülmüş, gecikməsi 360 gündən çox olan və qalıq dəyəri 10,000 USD və ya 17,000 AZN təşkil edən kreditlərin restrukturizasiyası məqsədilə ilə ARMB Cəmiyyətə illik 0.1% faiz dərəcəsi ilə 5 illik dövlət təminatlı kredit vermişdir. Cəmiyyət bu vəsaitləri müvafiq müştərilərinə illik 1% faiz dərəcəsi ilə kreditlərin verilməsində istifadə etmişdir. 31 dekabr 2022-ci il və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə müştərilərə verilmiş kreditlərin hamısı Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən fiziki şəxslərə təqdim edilmiş kreditlərdən ibarətdir.

31 dekabr 2022-ci il və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə müştərilərə verilmiş kreditlərin tərkibində müvafiq olaraq, 69,124 AZN və 67,090 AZN məbləğində vəsaitlər hesablanmış faizlər üzrə alınacaq vəsaitlərin qalığını göstərir.

8 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər (davamı)

2022-ci və 2021-ci illər üzrə müvafiq olaraq 513,527 AZN və 420,526 AZN məbləğində bərpa edilmiş vəsaitlərdən pul axınları əldə edilmişdir.

Cəmiyyətin İdarə Heyətinin 5 yanvar 2023-cü il tarixli qərarı ilə, müştərilərə verilmiş 500-dən artıq gecikmə günləri olan 2,130 kredit silinmişdir. Silinmiş kreditlər üzrə 31 dekabr 2022-ci il tarixinə cəmi ümumi qalıq dəyəri və gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat müvafiq olaraq 1,968,035 AZN və 1,641,949 AZN təşkil etmişdir.

9 Əmlak, Avadanlıq və Qeyri-Maddi Aktivlər

	Torpaq və tikililər	Nəqliyyat vasitələri	Kompüterlər və rabitə avadanlığı	Mebel və qurğular	Digər	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
İlkin dəyər							
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalıq	471,262	78,000	47,952	22,626	63,759	4,222	687,821
Əlavələr	-	23,500	-	4,664	-	-	28,164
Sililmələr	-	-	(2,770)	(2,657)	(8,397)	-	(13,824)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	471,262	101,500	45,182	24,633	55,362	4,222	702,161
Əlavələr	20,735	25,000	5,868	-	5,948	-	57,551
Sililmələr	-	-	(5,839)	(1,667)	(3,181)	-	(10,687)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	491,997	126,500	45,211	22,966	58,129	4,222	749,025
Yığılmış köhnəlmə							
1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalıq	(163,483)	(11,236)	(45,812)	(22,626)	(58,204)	(4,222)	(305,583)
Köhnəlmə xərcləri	(33,015)	(17,702)	(973)	(433)	(2,481)	-	(54,604)
Siliniş maddələr üzrə yığılmış köhnəlmə	-	-	2,770	2,657	8,397	-	13,824
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	(196,498)	(28,938)	(44,015)	(20,402)	(52,288)	(4,222)	(346,363)
Köhnəlmə xərcləri	(32,988)	(24,368)	(2,986)	(1,014)	(2,962)	-	(64,318)
Siliniş maddələr üzrə yığılmış köhnəlmə	-	-	5,839	1,667	3,181	-	10,687
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	(229,486)	(53,306)	(41,162)	(19,749)	(52,069)	(4,222)	(399,994)
Xalis qalıq dəyəri							
1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalıq	307,779	66,764	2,140	-	5,555	-	382,238
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	274,764	72,562	1,167	4,231	3,074	-	355,798
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	262,511	73,194	4,049	3,217	6,060	-	349,031

10 Digər Aktivlər

	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
Satış üçün saxlanılan aktivlər	70,798	70,798
Digər avans ödənişləri	130	274
Cəmi digər aktivlər	70,928	71,072

11 Müddətli Borc Öhdəlikləri

	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
Yerli maliyyə institutları qarşısında müddətli borc öhdəlikləri	1,406,696	692,222
Xarici maliyyə institutları qarşısında müddətli borc öhdəlikləri	642,326	1,091,055
Cəmi müddətli borc öhdəlikləri	2,049,022	1,783,277

31 dekabr 2022-ci il və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə müddətli borc öhdəliklərinin tərkibində müvafiq olaraq 10,656 AZN və 2,470 AZN məbləğində vəsaitlər hesablanmış faizlər üzrə ödəniləcək vəsaitlərin qalığını göstərir.

5 avqust 2016-cı il tarixində Cəmiyyət kreditörə kreditlərlə kreditlərarası sənəd imzalamışdır. Bu müqaviləyə əsasən bütün kreditlər tam şəkildə hər bir kreditora qaytarılana qədər heç bir kreditör hər hansı borcla bağlı bu sənəd imzalanan tarixdən məcburi xarakterli hərəkətlərə yol verməyəcək. Bütün kreditör 1 avqust 2016-cı il tarixindən etibarən kreditin faiz dərəcəsinə 5%-ə qədər azaltmağa razılıq vermişdir. Borc alınmış bütün vəsaitlər 1 avqust 2016-cı il tarixinə olan 1 USD = 0.8948 EUR və 1 USD = 1.5851 AZN məzənnəsi ilə ABŞ dollarına çevrilmişdir və ödəniş qrafiki yenidən təyin edilmişdir. Restrukturizasiya dövründə Borcun öz əməliyyatları üçün yerli və ya beynəlxalq mənbələrdən yeni borc və ya maliyyələşdirmə əldə edə bilər. Bu tarixdən sonra müqaviləyə üç əlavə imzalanmışdır. 30 iyun 2017-ci ildə imzalanan birinci əlavəyə görə, bütün kreditör 28 fevral 2018-ci ildə imzalanmış ikinci əlavəyə görə bütün kreditör 1 mart 2018-ci il tarixindən 28 fevral 2019-cu il tarixinədək müvafiq olaraq öz kreditlərinə faiz hesablamaq və faiz ödənişi almaq hüquqlarından imtina edir. 30 iyun 2018-ci il tarixində imzalanmış üçüncü əlavə kreditlərin əsas məbləğlərinin ödənişi üçün tarixlərin tənzimlənməsi barədə razılaşmadır.

Yerli təşkilatlar qarşısında borc öhdəliklərinə ARMB-dən və Paşa Bank ASC-dən alınmış kreditlər daxildir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 fevral 2019-cu il tarixli Fərmanına əsasən, 1 avqust 2019-cu il tarixində ARMB ilə imzalanmış müqaviləyə görə, 1 yanvar 2012-ci il tarixindən Fərmanın imzalandığı tarixədək götürülmüş, gecikməsi 360 gündən çox olan və qalıq dəyəri 10,000 USD və ya 17,000 AZN təşkil edən kreditlərin restrukturizasiyası məqsədilə ilə ARMB Cəmiyyətə illik 0.1% faiz dərəcəsi ilə 5 illik dövlət təminatlı kredit vermişdir. ARMB 29 dekabr 2019-cu il tarixində 922,962 AZN məbləğində krediti Cəmiyyətə təqdim etmişdir.

Cəmiyyət Paşa Bank ASC ilə 25 aprel 2022-ci il və 15 dekabr 2022-ci il tarixlərində iki kredit müqaviləsi bağlamışdır. Bu müqavilələrə görə, Paşa Bank ASC Cəmiyyətə, müvafiq olaraq, 700,000 AZN və 500,000 AZN məbləğində iki kredit təqdim etmişdir. Kreditlər 13% illik faiz dərəcəsinə malikdir və müvafiq olaraq 11 dekabr 2023-cü il və 13 iyun 2024-cü il tarixlərində ödənilməlidir.

12 Buraxılmış Borc Qiymətli Kağızları

	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
Daxili bazarda buraxılmış istiqrazlar	600,000	500,000
Cəmi buraxılmış borc qiymətli kağızları	600,000	500,000

12 Buraxılmış Borc Qiymətli Kağızları (davamı)

Cəmiyyət 14 sentyabr 2022-ci il tarixində 250,000 AZN məbləğində, nominal dəyəri 1,000 AZN olan 250 ədəd və 21 dekabr 2022-ci il tarixində, 350,000 AZN məbləğində, nominal dəyəri 1,000 AZN olan 350 ədəd faizli təmin edilməmiş istiqrazlar buraxmışdır. Bu emissiyalar Azərbaycan Respublikası Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsində müvafiq olaraq, IS2004021534 və AZ2005021533 dövlət qeydiyyat nömrəsi ilə qeydiyyatda alınmışdır. Istiqrazların **tədavi** müddəti 12 və 18 ay, illik faiz dərəcəsi 14% olmaqla, hər ay ödənilməlidir. Istiqrazların yerləşdirilməsi üzrə anderrayter qismində "CPM-Invest" İnvestisiya Şirkəti çıxış edir.

13 Digər Öhdəliklər

	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
İstifadə edilməmiş məzuniyyətlər üzrə hesablanmış öhdəlik	5,224	3,688
Vergi və sosial ayırmalar üzrə öhdəliklər	-	36,909
Digər	1,393	1,670
Cəmi digər öhdəliklər	6,617	42,267

14 Nizamnamə Kapitalı

31 dekabr 2022-ci il və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə nizamnamə kapitalı hər birinin nominal dəyəri 6,937.74 AZN təşkil edən 100 ədəd paylardan ibarət olmuşdur. Viator AS (Norveç Krallığı) Cəmiyyətin paylarının 100% hissəsinin sahibidir.

15 Faiz Gəliri və Xərcl

	31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il
Faiz gəlirinə daxildir:		
Amortizasiya edilmiş dəyərde qeyd edilmiş aktivlər üzrə faiz gəliri	1,521,152	1,368,773
Cəmi faiz gəliri	1,521,152	1,368,773
Faiz gəliri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər	1,521,152	1,368,773
Cəmi faiz gəliri	1,521,152	1,368,773
Faiz xərcinə daxildir:		
Amortizasiya edilmiş dəyərde qeyd edilmiş öhdəliklər üzrə faiz xərci	(156,876)	(56,173)
Cəmi faiz xərci	(156,876)	(56,173)
Faiz xərci		
Müddətli borc öhdəlikləri	(87,410)	(39,200)
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	(69,466)	(16,973)
Cəmi faiz xərci	(156,876)	(56,173)
Faiz yaranan aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat ayırmalarından əvvəl xalis faiz gəliri	1,364,276	1,312,600

16 Digər Gəlirlər

Digər xərclər çıxılmaqla, digər gəlirlər 4,914 AZN təşkil etmişdir (2021: 3,209 AZN) və əsasən müştərilərə göstərilmiş müxtəlif xidmətlər və əməkdaşlardan daxil olmuş müxtəlif ödənişlərdən ibarətdir.

17 İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri

	31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər	1,233,409	1,081,794
Köhnəlmə xərci	64,318	54,604
Mühafizə xərcləri	55,835	50,649
Bank komissiya xərcləri	37,402	21,666
İcarə xərcləri	37,079	21,548
Sığorta xərcləri	20,191	15,257
Təmir və saxlanma xərcləri	18,487	5,944
Ezamiyyə xərcləri	16,535	5,397
Kommunal xərclər	14,129	19,714
Rəbitə xərcləri	10,922	10,548
Ofis ləvazimatları	10,089	12,362
İnstitusional inkişaf xərcləri	9,805	8,983
Professional services and fees	9,204	8,438
Təlim xərcləri	5,856	980
Mənfəət vergisindən başqa vergi xərcləri	3,193	2,880
Digər xərclər	31,433	105,086
Cəmi inzibati və digər əməliyyat xərcləri	1,577,887	1,425,850

18 Mənfəət Vergisi Xərci

Mənfəət vergisi xərcinə aşağıdakılar daxildir:

	31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il
Cari mənfəət vergisi:		
Cari mənfəət vergisi xərci	(63,608)	(63,339)
Təxirə salınmış vergi:		
Müvəqqəti fərqlərin yaranması və geri qaytarılması üzrə	14,515	2,757
Mənfəət vergisi gəliri/(xərci)	(49,093)	(60,582)

2022-ci və 2021-ci illər ərzində Cəmiyyətə tətbiq edilən mənfəət vergisi dərəcəsi 20% təşkil etmişdir. Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin üzləşməsi aşağıda göstərilir.

	31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il
Vergidən əvvəl (zərər)/mənfəət	197,794	192,297
Yerli qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş mənfəət vergisi dərəcəsi - 20% (2021: 20%)	(39,559)	(38,459)
Vergi tutulmayan gəlirin/(vergidən çıxılmayan xərclərin) vergi təsiri	(9,534)	(22,123)
Mənfəət vergisi xərci	(49,093)	(60,582)

MHBS və Azərbaycan Respublikasının yerli vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir və 20% (2021: 20%) dərəcəsinə qeydə alınır.

18 Mənfəət Vergisi Xərci (davamı)

	Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat		Məcmu gəlirlər haqqında hesabat	
	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il
Müştərilərə verilmiş kreditlər	41,867	34,263	7,604	5,199
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	562	(332)	894	-
Digər aktivlər	11,882	11,882	-	-
Müddətli borc öhdəlikləri	1,275	841	434	-
Digər öhdəliklər	1,526	1,666	(140)	(2,442)
Yenidənqiymətləndirmə üzrə artım	(28,372)	(34,095)	5,723	-
Mənfəət vergisi gəliri			14,515	2,757
Xalis təxirə salınmış vergisi aktiv	28,740	14,225		

19 Dividendlər

	2022	2021
1 yanvar tarixinə dividend öhdəliyi	-	-
İl ərzində elan edilmiş dividendlər	-	71,910
İl ərzində ödənilmiş dividendlər	-	(71,910)
31 dekabr tarixinə dividend öhdəliyi	-	-

Bütün dividendlər Azərbaycan Manatı ilə elan edilmiş və ödənilmişdir.

20 Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər

ARMB-nin tələblərinə uyğunluq. Cəmiyyət Bank olmayan Kredit Təşkilatları və digər normativ aktlar haqqında qanuna uyğun olaraq, ARMB tərəfindən müəyyən olunmuş qayda və tələblərə riayət etməlidir. 31 dekabr 2022-ci il və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə Cəmiyyət ARMB tərəfindən müəyyən olunmuş qayda və tələblərə riayət etmişdir.

Kapital qoyuluşları üzrə öhdəliklər. 31 dekabr 2022-ci il və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə Cəmiyyətin kapital qoyuluşları üzrə hər hansı əhəmiyyətli öhdəliyi olmamışdır.

Məhkəmə prosedurları. Müəyyən dövrlərdə və əməliyyatların normal gedişi zamanı Cəmiyyətə qarşı iddialar irəli sürülə bilər. Rəhbərlik öz ehtimallarına və Cəmiyyətin mütəxəssislərinin məsləhətinə əsasən iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərərin yaranmayacağını hesab edir və müvafiq olaraq, bu maliyyə hesabatlarında heç bir ehtiyat yaradılmamışdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Cəmiyyətin əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər.

Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fiskal fəaliyyət dövrü yoxlanıla bilər. Xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Cəmiyyətin rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhli düzgündür və vergi, valyuta və gömrüklə bağlı Cəmiyyətin mövqeləri qorunacaq və Cəmiyyətin potensial vergi öhdəlikləri hazırkı maliyyə hesabatlarında qeydə alınmış məbləğlərdən artıq olmayacaqdır. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2022-ci və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə potensial vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

21 Əlaqəli Tərəflərlə Qalıqlar və Əməliyyatlar

Hazırkı maliyyə hesabatları məqsədləri üçün tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar birbaşa və ya dolayı yolla bir və ya bir neçə qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin.

Əlaqəli tərəflər ilə hər hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərkən, həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommersiya cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilməz.

Cəmiyyətin 31 dekabr 2022-ci il və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə aşağıdakı qalıqları olmuşdur:

	31 dekabr 2022-ci il		31 dekabr 2021-ci il	
	Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar	Maliyyə hesabatlarında əks edilmiş ümumi kateqoriya	Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar	Maliyyə hesabatlarında əks edilmiş ümumi kateqoriya
Müştərilərə verilmiş kreditlər		6,265,458		6,134,322
- Əsas idarəedici heyət *	19,498		19,951	
Müddətli borc öhdəlikləri		2,049,022		1,783,277
- Birgə nəzarət, yaxud əhəmiyyətli təsirə malik olan təşkilatlar **	36,695		42,630	

Cəmiyyətin 31 dekabr 2022-ci il və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərində bitən illər üzrə əlaqəli tərəflərlə aşağıdakı əməliyyatları olmuşdur:

	31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il		31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il	
	Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar	Maliyyə hesabatlarında əks edilmiş ümumi kateqoriya	Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar	Maliyyə hesabatlarında əks edilmiş ümumi kateqoriya
Faiz gəliri		1,521,152		1,368,773
- Əsas idarəedici heyət *	380		1,051	
Faiz xərci		156,876		56,173
- Birgə nəzarət, yaxud əhəmiyyətli təsirə malik olan təşkilatlar **	320		1,070	
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər		1,233,409		1,081,794
- Əsas idarəedici heyət *	346,408		254,081	

* Cəmiyyətin əsas idarəedici heyəti İdarə Heyətinin Sədri və İdarə Heyətinin Sədr Müavininəndən ibarətdir.

** Birgə nəzarət, yaxud əhəmiyyətli təsirə malik olan təşkilatlara Normisyon Region East and Normisyon Nordland Eiendom AS təşkilatları daxildir ki, onlar Normisyon şəbəkəsinin ortaqlarları olan iki ayrı hüquqi şəxsdir.

22 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi

Cəmiyyətin əsas maliyyə öhdəliklərinə müddətli borc öhdəlikləri və buraxılmış borc qiymətli kağızları daxildir. Bu maliyyə öhdəliklərinin əsas məqsədi Cəmiyyətin əməliyyatlarını maliyyələşdirməkdir.

Cəmiyyətin əsas maliyyə aktivlərinə onun birbaşa fəaliyyətindən əldə etdiyi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri və müştərilərə verilmiş kreditlər daxildir. Cəmiyyətin adi fəaliyyət gedində o, müxtəlif maliyyə risklərinə məruz qalır: kredit riski, bazar riski və likvidlik riski.

Cəmiyyətdə risklərin idarə edilməsi proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliyi nəzərə alaraq Cəmiyyətin maliyyə nəticələrinə potensial mənfi təsirləri minimallaşdırmağa çalışır.

Risqlərin idarə edilməsi Cəmiyyətin rəhbərliyi tərəfindən Cəmiyyətin əməliyyat vahidləri ilə sıx əlaqədə həyata keçirilir. Rəhbərlik riskləri minimal qəbul edilən səviyyəyə gətirmək üçün bütün lazımi addımları atır.

Kredit riski. Maliyyə aləti ilə əməliyyat aparan bir tərəfin müqavilə öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurularsa, Cəmiyyət kredit riskinə məruz qalır. Kredit riski Cəmiyyətin qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində ortaya çıxır ki, bu da maliyyə aktivlərinin yaranmasına gətirib çıxarır.

Cəmiyyətin məruz qaldığı maksimal kredit riski, aşağıdakı cədvəllərdə təqdim edildiyi kimi, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin qalıq dəyərində əks etdirilmişdir:

31 dekabr 2022-ci il		
	Kredit riskinə maksimal məruz qalma həddi	Likvid aktivlərlə təmin edilmiş
Müştərilərə verilmiş kreditlər	6,265,458	5,539,315
		Alınmış təminatlardan sonra xalis məruz qalma həddi
		726,143

31 dekabr 2021-ci il		
	Kredit riskinə maksimal məruz qalma həddi	Likvid aktivlərlə təmin edilmiş
Müştərilərə verilmiş kreditlər	6,134,322	5,501,992
		Alınmış təminatlardan sonra xalis məruz qalma həddi
		632,330

Kredit riskinin idarə edilməsi. Kredit riski Cəmiyyətin biznesi üçün yeganə əhəmiyyətli riskdir. Buna görə, rəhbərlik kredit riskinin idarə edilməsinə xüsusi diqqət yetirir. Əsas kredit risklərinin idarə edilməsi metodları Cəmiyyətin qəbul etdiyi Kredit Siyasətində qeyd olunur. Bu, əvvəlcədən müəyyən edilmiş meyarlara əsasən (sahə, müddət, əlaqəli tərəflər, region və.s.) limitlərin təyin edilməsi və kredit portfelinin diversifikasiyasını əhatə edir. Kreditlər, həmçinin başlanğıcda və müddətin sonuna qədər "ən yaxşı praktika reytingi" və "qiymətləndirmə sistemləri" əsasında təyin edilmiş risk dərəcələrinə görə təsnifləşdirilir. Bu vasitələr həmçinin potensial itkilər üçün münasib ehtiyatların yaradılmasında da istifadə ediləcək. Kredit əməliyyatları ilə bağlı Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı ("ARMB") tərəfindən tətbiq edilən bütün məhdudiyyət və normativlər Cəmiyyətin Kredit Siyasətində nəzərə alınır.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi. GKZ gələcək pul axınlarındakı azalmaların ehtimal ilə ölçülmüş cari dəyərinin qiymətləndirilməsidir (yəni, müəyyən müddət ərzində çəki qismində müvafiq defolt riskləri istifadə olunmaqla kredit zərərlərinin orta çəkisidir). GKZ-nin qiymətləndirilməsi obyektiv olub, mümkün nəticələrin miqyasını qiymətləndirməklə müəyyən edilir. GKZ-nin qiymətləndirilməsi Cəmiyyət tərəfindən istifadə olunan dörd parametrdən əsasən həyata keçirilir: defolt ehtimalı ("PD"), defolta məruz qalan dəyər ("EAD"), defolt baş verəyəni halda itirilməsi gözlənilən məbləğ ("LGD") və diskont dərəcəsi ("DR").

EAD - hesabat dövründən sonra kredit qalığının məbləğində gözlənilən dəyişiklikləri nəzərə alaraq, gələcək defolt tarixində kredit qalığının qiymətləndirilməsi, o cümlədən əsas borc və faizlərin ödənilməsi və kredit öhdəlikləri üzrə vəsaitlərin gözlənilən istifadəsidir. EAD - maliyyə alətinin növündən asılı olaraq dəyişən gözlənilən ödəniş qrafikinə əsasən müəyyən edilir.

22 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Amortizasiya olunan maliyyə alətləri və birdəfəlik kreditlər üçün EAD borcalan tərəfindən 12 ay müddətinə və ya bütöv müddət üzrə ödənişlər əsasında müəyyən edilir. Bu zaman, borcalan tərəfindən gözlənilən artıq ödəmə də nəzərə alınır. Hesablamaya, həmçinin vaxtından əvvəl ödəniş və ya yenidən maliyyələşdirmə ehtimalları daxildir.

PD - müəyyən müddət ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsidir. GKZ-nin hesablanması üçün iki növ defolt ehtimalından istifadə edilir: 12 aylıq və bütöv müddət üçün defolt ehtimalı. 12 aylıq defolt ehtimalının qiymətləndirilməsi əvvəlki dövrlər üzrə defolt haqqında mövcud olan ən son məlumatlara əsaslanır və zərurət yarandıqda, dəstəklənən proqnoz məlumatları da nəzərə alınır.

Bütöv müddət üçün defolt ehtimalı maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsini əks etdirir və maliyyə alətinin bütöv müddəti ərzində 12 aylıq defolt ehtimalının məbləğinə bərabərdir.

Defolt ehtimalının qiymətləndirilməsi məqsədilə Cəmiyyət aşağıdakı şərtlərdən biri və ya bir neçəsinin baş verdiyi təqdirdə defolt vəziyyətinin yarandığını hesab edir:

- borcalanın müqavilə ilə ödənişləri 90 gündən artıq gecikdirildikdə;
- borcalan aşağıda göstərilən ehtimal olunan müflis olma meyarlarına cavab verdikdə:
 - Cəmiyyət borcunu restrukturizasiya etmək məcburiyyətində qaldıqda;
 - borcalan vəfat etdikdə;
 - borcalan müflis olduqda və ya borcalanın müflis olma ehtimalı yüksək olduqda;
 - kreditlər çakılmış kredit zərərlerini əks etdirən əhəmiyyətli dərəcədə güzəştə alındıqda və ya verildikdə;

Aşağıdakı keyfiyyət, kəmiyyət və ya məhdudlaşdırıcı meyarlardan biri və ya bir neçəsi baş verdiyi təqdirdə, Cəmiyyət maliyyə aləti üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artdığını hesab edir:

- ödəniş müddəti 30 gün gecikdirildikdə;
- kredit daxili nəzarət proseduruna uyğun olaraq "nəzarət siyahısına" daxil edildikdə;
- Nisbi məhdudlaşdırıcı meyar mövcud skoring modelərindən istifadə etmədən maliyyə alətləri portfeli əsasında müəyyən edildikdə: Cəmiyyət müntəzəm olaraq yüksək kredit riskinə (yüksək kredit riskli regionlar, keyfiyyətsiz maliyyə alətləri, buraxılması dayandırılan maliyyə alətləri) malik segmentlərin monitorinqini aparır və belə portfeller üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə müəyyən edir.

LGD - defolt baş verdiyi zaman yaranan zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə üzrə ödənilməli gələcək pul axınları ilə borcalanın, həmçinin təminatın satışından əldə etməsi gözlənilən pul axınları arasındakı fərqə əsaslanır. Adətən bu göstərici EAD-nin faiz nisbəti kimi ifadə edilir. Gözlənilən zərər hesab dövrünün sonuna cari dayərə diskontlaşdırılır.

Diskont dərəcəsi maliyyə aləti üzrə ilkin effektiv faiz dərəcəsi və ya onun təxmini dayəridir.

Hazırkı maliyyə hesabatlarında tanınmış GKZ səviyyəsi ilkin tanınmadan sonra borcalanın kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsindən asılıdır. Bu yanaşma gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün üç mərhələli modelə əsaslanır. 1-ci Mərhələ - ilkin tanınma zamanı dayərsizləşməmiş və həmin vaxtdan kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış maliyyə aktivləri üzrə 12 aylıq GKZ əsasında dayərsizləşmə ehtiyatı tanınır. İkinci tanınma vaxtından etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış, lakin hələ dayərsizləşməmiş maliyyə aləti 2-ci Mərhələyə köçürülür və dayərsizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Maliyyə aləti dayərsizləşdikdə 3-cü Mərhələyə köçürülür və dayərsizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Aktivin 3-cü Mərhələyə köçürülməsi nəticəsində Cəmiyyət faiz gəlirini ümumi balans dayəri əsasında tanımağı dayandırır və faiz gəlirini hesablayarkən gözlənilən kredit zərərləri çıxılmaqla, balans dayərinə aktivin effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq edilir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması meyarı artıq yerinə yetirilmədikdə, maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə geri köçürülür.

22 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Əgər kredit qalığı kredit riskinin əhəmiyyətli artması nəticəsində 2-ci Mərhələyə köçürülmüşdysə, Cəmiyyət həmin kredit riskinin aktuallığının saxlanması və ya dəyişməsindən əmin olmaq üçün ona nəzarət edir.

Cəmiyyət gözlənilən kredit zərərlərini portfel əsasında qiymətləndirir: eyni kredit riski reytingləri və eyni kredit portfelini segmentləri üçün GKZ-nin hesablanması prosesində eyni kredit riski parametrləri (məsələn, PD, LGD) tətbiq edilir. Bu yanaşma borcalanlar haqqında müəyyən məlumatlar (kreditin vaxtında ödənilməməsi, əvvəlki dövrlər üzrə zərərlər haqqında məlumat, yer və digər proqnoz məlumatları kimi) əsasında portfelin eyni segmentlərə daxil edilməsini əhatə edir.

Bazar riski. Bazar riski maliyyə alətinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul axınlarının bazar qiymətlərindəki dəyişikliklər səbəbindən dəyişən olacağı riskidir. Cəmiyyətin məruz qaldığı bazar riskinə əsasən faiz dərəcəsi riski və valyuta riski aiddir.

Faiz dərəcəsi riski. Cəmiyyət bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır.

Aşağıdakı cədvəl "risk göstəricisinin ehtimal edilən mümkün dəyişməsi" üsulu ilə hesablanmış faizlərin dəyişməsinə Cəmiyyətin həssaslıq analizini təqdim edir:

	31 dekabr 2022-ci il		31 dekabr 2021-ci il	
	Faiz dərəcəsi +1%	Faiz dərəcəsi -1%	Faiz dərəcəsi +1%	Faiz dərəcəsi -1%
Maliyyə aktivləri				
Müştərilərə verilmiş kreditlər	62,655	(62,655)	61,343	(61,343)
Maliyyə öhdəlikləri				
Müddətli borc öhdəlikləri	(20,490)	20,490	(17,833)	17,833
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	(6,000)	6,000	(5,000)	5,000
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəətə xalis təsir	36,165	(36,165)	38,510	(38,510)

Valyuta riski. Məzənnə fərqlərindən asılı olaraq maliyyə alətinin dəyərinə dəyişmələr xarici valyuta riski adlanır. Cəmiyyətin maliyyə vəziyyəti və pul vəsaitlərinin hərəkəti mövcud valyuta məzənnələrinin dəyişməsi zamanı bəzi risklərin təsirinə məruz qalır. Cəmiyyətin xarici valyuta məzənnələrinin dəyişməsi zamanı məruz qalacağı risklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilmişdir:

	AZN	USD	EUR	Cəmi
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	420,941	28,541	567	450,049
Müştərilərə verilmiş kreditlər	6,265,458	-	-	6,265,458
	6,686,399	28,541	567	6,715,507
Maliyyə öhdəlikləri				
Müddətli borc öhdəlikləri	1,406,696	642,326	-	2,049,022
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	600,000	-	-	600,000
	2,006,696	642,326	-	2,649,022
31 dekabr 2022-ci il tarixinə xalis valyuta məvqeyi	4,679,703	(613,785)	567	4,066,485

22 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

	AZN	USD	EUR	Cəmi
Maliyyə aktivləri				
Pul vasaitləri və onların ekvivalentləri	84,979	24,434	580	109,993
Müştərilərə verilmiş kreditlər	5,994,771	139,551	-	6,134,322
	<u>6,079,750</u>	<u>163,985</u>	<u>580</u>	<u>6,244,315</u>
Maliyyə öhdəlikləri				
Müddətli borc öhdəlikləri	692,222	1,091,055	-	1,783,277
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	500,000	-	-	500,000
	<u>1,192,222</u>	<u>1,091,055</u>	<u>-</u>	<u>2,283,277</u>
31 dekabr 2021-ci il tarixinə xalis valyuta mövqeyi	4,887,528	(927,070)	580	3,961,038

Aşağıdakı cədvəl Cəmiyyətin ABŞ dolları və Avronun Azərbaycan manatına nisbətən məzənnəsində 10%-lik artım və ya azalmasına həssaslığını təhlili edir. 10% əsas idarəedici heyətə xarici valyuta risklərinin təhlili üzrə daxili risk hesabatlarının təqdim edilməsi zamanı istifadə olunan həssaslıq dərəcəsidir və xarici valyuta məzənnəsinin dəyişməsinin Cəmiyyətə mümkün təsiri üzrə rəhbərliyin ehtimallarını əks etdirir.

Həssaslıq təhlili özünə yalnız xarici valyutada olan monetar maddələri daxil edir və onların dövrün sonunda xarici valyutaya çevrilməsinə məzənnədəki 10%-lik dəyişiklik qədər düzəliş edir:

	31 dekabr 2022-ci il		31 dekabr 2021-ci il	
	AZN/USD	AZN/USD	AZN/USD	AZN/USD
	+10%	-10%	+10%	-10%
Mənfəət və ya zərərə təsiri	(61,379)	61,379	(92,707)	92,707
Kapitala təsiri	(61,379)	61,379	(92,707)	92,707
	31 dekabr 2022-ci il		31 dekabr 2021-ci il	
	AZN/EUR	AZN/EUR	AZN/EUR	AZN/EUR
	+10%	-10%	+10%	-10%
Mənfəət və ya zərərə təsiri	57	(57)	58	(58)
Kapitala təsiri	57	(57)	58	(58)

Coğrafi risk konsentrasiyası. Maliyyə aktiv və öhdəlikləri üzrə coğrafi risk konsentrasiyası aşağıdakı kimidir:

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT ölkələri	Cəmi
Maliyyə aktivləri			
Pul vasaitləri və onların ekvivalentləri	450,049	-	450,049
Müştərilərə verilmiş kreditlər	6,265,458	-	6,265,458
	<u>6,715,507</u>	<u>-</u>	<u>6,715,507</u>
Maliyyə öhdəlikləri			
Müddətli borc öhdəlikləri	1,406,696	642,326	2,049,022
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	600,000	-	600,000
	<u>2,006,696</u>	<u>642,326</u>	<u>2,649,022</u>
31 dekabr 2022-ci il tarixinə xalis mövqe	4,708,811	(642,326)	4,066,485

22 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT ölkələri	Cəmi
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	109,993	-	109,993
Müştərilərə verilmiş kreditlər	6,134,322	-	6,134,322
	6,244,315	-	6,244,315
Maliyyə öhdəlikləri			
Müddətli borc öhdəlikləri	692,222	1,091,055	1,783,277
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	500,000	-	500,000
	1,192,222	1,091,055	2,283,277
31 dekabr 2021-ci il tarixinə xalis mövqe	5,052,093	(1,091,055)	3,961,038

Likvidlik riski. Likvidlik riski maliyyə öhdəliklərindən yerinə yetirilməsində Cəmiyyətin çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Buraya faktiki olaraq ödəmə vaxtı çatmış maliyyə alətləri üzrə digər maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması aiddir. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerinə yetirilmə müddətinin öhdəliklər üzrə əməliyyatların ödəmə müddətləri ilə uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. 31 dekabr 2022-ci il və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə maliyyə alətlərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıdakı kimidir:

	1 aya qədər	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilə qədər	5 ildən artıq	Cəmi
Maliyyə aktivləri						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	450,049	-	-	-	-	450,049
Müştərilərə verilmiş kreditlər	27,368	67,195	1,635,017	4,535,878	-	6,265,458
	27,368	67,195	1,635,017	4,535,878	-	6,265,458
Maliyyə öhdəlikləri						
Müddətli borc öhdəlikləri	10,656	-	-	2,038,366	-	2,049,022
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	-	600,000	-	-	600,000
	10,656	-	600,000	2,038,366	-	2,649,022
31 dekabr 2022-ci il tarixinə likvidlik çatışmazlığı	16,712	67,195	1,035,017	2,497,512	-	3,616,436
31 dekabr 2022-ci il tarixinə məcmu likvidlik çatışmazlığı	16,712	83,907	1,118,924	3,616,436	3,616,436	
	1 aya qədər	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilə qədər	5 ildən artıq	Cəmi
Maliyyə aktivləri						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	109,993	-	-	-	-	109,993
Müştərilərə verilmiş kreditlər	146,238	98,898	1,852,203	4,036,983	-	6,134,322
	146,238	98,898	1,852,203	4,036,983	-	6,134,322

22 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

	1 aya qədər	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilə qədər	5 ildən artıq	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri						
Müddətli borc öhdəlikləri	2,470	-	-	1,780,807	-	1,783,277
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	-	500,000	-	-	500,000
	2,470	-	500,000	1,780,807	-	2,283,277
31 dekabr 2021-ci il tarixinə likvidlik çatışmazlığı	143,768	98,898	1,352,203	2,256,176	-	3,851,045
31 dekabr 2021-ci il tarixinə məcmu likvidlik çatışmazlığı	143,768	242,666	1,594,869	3,851,045	3,851,045	

23 Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri

Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstərilənlər kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir:

- 1-ci səviyyəyə oxşar aktiv və öhdəliklər üçün faal bazarlarda kotirovka olunan qiymətlərlə qiymətləndirmələr (təşhix edilməmiş);
- 2-ci səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlərdən yaranan) müşahidə edilə bilən ilkin əhəmiyyətli məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları vasitəsilə əldə edilən qiymətləndirmələr və
- 3-cü səviyyəyə müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan qiymətləndirmələr (müşahidə edilməyən ilkin məlumatlar) daxildir.

Maliyyə alətlərini ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə iyerarxiyalarına bölmək üçün rəhbərlik peşəkar mülahizələr irəli sürür. Ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli dərəcədə düzəlişlər tələb edən müşahidə edilə bilən məlumatlardan istifadə edildikdə, bu qiymətləndirmə 3-cü Səviyyəyə aid edilir. İstifadə edilən məlumatların əhəmiyyətliyi bütövlükdə ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi ilə ölçülür.

Ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməyən, lakin ədalətli dəyəri açıqlanan aktiv və öhdəliklər

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin balans dəyəri belə maliyyə alətləri üzrə bazar şərtləri ilə bağlanan müqavilələrin qısamüddətli olmasına görə təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir. Müştərilərə verilmiş kreditlərin, müddətli borc öhdəliklərinin və buraxılmış borc qiymətli kağızlarının ədalətli dəyəri 2-ci Səviyyə kimi qiymətləndirilmiş və diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkətinin təhlilində əsasən və tərəflərin kredit riskini əks etdirən diskont dərəcəsi üzrə ilkin məlumatlardan istifadə etməklə ümumi qəbul edilmiş qiymətdəyişmə modellərinə uyğun olaraq müəyyən edilmişdir. Rəhbərlik hesab edir ki, maliyyə hesabatlarında tanınmış maliyyə aktiv və öhdəliklərinin balans dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir və ədalətli dəyər iyerarxiyasının 2-ci Səviyyəsinə aid edilmişdir.

24 Maliyyə Alətlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları Üzrə Təqdim Edilməsi

BMHS 9 "Maliyyə alətləri" standartına uyğun olaraq, maliyyə aktivləri aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirilir: (a) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə aktivləri; (b) FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən borc alətləri; (c) FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən pay alətləri və (d) amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri. FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə aktivləri iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) FVTPL kateqoriyasında məcburi qaydada qiymətləndirilən aktivlər və (ii) ilkin tanınma zamanı həmin kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər.

24 Maliyyə Alətlərinin Qiymətləndirmə Kategoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2022-ci il və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə Cəmiyyətin maliyyə aktivləri pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən və müştərilərə verilmiş kreditlərdən ibarətdir və amortizasiya edilmiş maya dəyərində (AC) tanınan maliyyə aktivləri kimi təsnifləşdirilmişdir.

25 Hesabat Dövründən sonra Baş Vermiş Hadisələr

Hesabat dövründən sonra əhəmiyyətli hadisə baş verməmişdir.

GƏLƏCƏK BİZNES NƏİLİYƏTLƏRİNİZİ BİZİMLƏ ƏLDƏ EDİN

UHY AUDİT MMC

Çinar Plaza Biznes Mərkəzi, 25-ci
mərtəbə, 152 Heydər Əliyev pros.
AZ 1029, Bakı, Azərbaycan

Telefon +994 (12) 480 13 62

E-poçt info@uhy-az.com

Veb www.uhy-az.com

"UHY Audit MMC" (Şirkət) Birləşmiş Krallıqda fəaliyyət göstərən "Urbach Hacker Young International Limited" şirkətinin üzvüdür və müstəqil mühasibatlıq və məsləhət xidmətləri şirkətlərini özündə birləşdirən beynəlxalq UHY şəbəkəsinin bir parçasıdır. "UHY" - UHY beynəlxalq şəbəkəsinin ticarət nişanıdır. Burada təqdim edilən xidmətlər "UHY" və ya onun hər hansı digər üzvü tərəfindən deyil, Şirkət tərəfindən həyata keçirilməkdədir. "UHY" və ya onun hər hansı üzvü şəbəkənin digər üzvləri tərəfindən göstərilən xidmətlərə görə heç bir məsuliyyət daşımır.

© 2023 UHY AUDİT MMC.